

Research Article

The Role of Ego Strengths and Object Relations in Migration Decision-Making

Authors

Maryam Hosseini¹, Fariba Zarani^{2*}, Mahmood Heidary³, Parviz Azadfallah⁴, Saba Safdar⁵

1. Ph.D Candidate in Clinical Psychology, Shahid Beheshti University.
hosseinimaryam.h@gmail.com

2. Associate Professor in Health psychology, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.
(Corresponding Author)

3. Associate Professor in Applied Psychology, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.
m.heidary@sbu.ac.ir

4. Associate Professor in Psychology, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran.
azadfallahparviz@gmail.com

5. Professor in Applied Social Psychology, University of Guelph, Ontario, Canada.
ssafdar@uoguelph.ca

Abstract

Receive Date:
27/03/2023

Accept Date:
25/09/2023

Introduction: Considering the role that ego plays in decision-making and taking action, as well as based on psychoanalytic formulations of the role of object relations and ego adaptive capacity in migration, this study aimed to investigate the role of ego strengths and object relations in immigration decision-making. For this purpose, a comparison was made between people who have decided to stay in Iran (stayers), people who have decided to emigrate (leavers), and people who have not decided yet. Additionally, a comparison was made among leavers between individuals who had begun their migration actions and those who had not yet taken any action.

Method: The sample consisted of 376 Iranian individuals residing in Iran, aged between 20 and 45 years. Data were collected using the Bell Object Relations Inventory (BORI) and the Psychosocial Inventory of Ego Strengths (PIES). Additionally, two researcher-developed questions regarding migration intention and action were included in the questionnaire. Data analysis was conducted using multivariate analysis of covariance in SPSS.

Results: The results showed that after controlling for sociodemographic features (income, gender, and education), individuals who stayed compared to those who left had higher scores in the strengths of fidelity, love, hope, wisdom, and will, and lower scores in alienation and ego-centricity. The results also indicated that among the group intending to migrate, those who had initiated their actions to immigrate obtained higher scores in wisdom, purpose, and competency, and lower scores in alienation and social incompetency.

Discussion and conclusion: This study's findings underline the significance of psychological factors and personality in influencing migration decision-making. The results suggest that ego strengths and object-relations play a role in the decision to emigrate. A deeper comprehension of migrant personality could assist in the creation of psychological interventions before and after migration.

Keywords

migration decision-making, migration intention, migratory behavior, object relations, ego strengths

Corresponding Author's E-mail

f_zarani@sbu.ac.ir

نقش تحول‌یافتگی من و بازنمایی‌های روابط موضوعی در تصمیم‌گیری برای مهاجرت

نویسندگان

مریم السادات حسینی^۱، فریبا زرانی^{۲*}، محمود حیدری^۳، پرویز آزادفلاح^۴، صبا صدر^۵

۱. دانشجوی دکتری تخصصی روانشناسی بالینی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

hosseinimaryam.h@gmail.com

۲. دانشیار گروه روانشناسی بالینی و سلامت، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

۳. دانشیار گروه روانشناسی سلامت، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. m.heidary@sbu.ac.ir

۴. دانشیار گروه روانشناسی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران. azadfallahparviz@gmail.com

۵. استاد گروه روانشناسی اجتماعی به کار بسته، دانشگاه گوئلف، اونتاریو، کانادا. ssafdar@uoguelph.ca

چکیده

مقدمه: از رهیافت نظریه روابط موضوعی، انتخاب مهاجرت تحت‌تأثیر میزان تحول‌یافتگی من ممکن است ماهیت انطباقی یا غیرانطباقی داشته باشد. نظر به اهمیت روابط موضوعی و تحول‌یافتگی من در تصمیم‌گیری مهاجرت و سازگاری پس از آن، هدف پژوهش حاضر بررسی نقش میزان تحول‌یافتگی من و بازنمایی‌های روابط موضوعی در تصمیم‌گیری به مهاجرت بود.

روش: نمونه شامل ۳۷۶ نفر از افراد در محدوده سنی ۲۰-۴۵ که تاکنون تجربه مهاجرت نداشتند بود. داده‌ها با استفاده از مقیاس روابط موضوعی بل (بل و همکاران، ۱۹۸۶)، سیاهه روانی اجتماعی تحول‌یافتگی من (مارکستروم و همکاران، ۱۹۹۷) و دو پرسش محقق ساخته در مورد قصد مهاجرت و اقدام جمع‌آوری شد. بر اساس پاسخ آزمودنی‌ها، سه گروه از افراد مورد مقایسه قرار گرفتند: افرادی که قصد ماندن در ایران دارند، افرادی که قصد مهاجرت دارند و گروه سوم که در مورد مهاجرت دچار تردید هستند. هم‌چنین در گروهی که قصد مهاجرت داشت، مقایسه‌ای بین افرادی که اقدامات خود را آغاز کرده بودند و افراد بدون اقدام، انجام شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش تحلیل چندمتغیری کوواریانس در نرم‌افزار SPSS صورت گرفت.

نتایج: یافته‌های این مطالعه نشان داد که پس از کنترل متغیرهای جنسیت، تحصیلات و درآمد، افرادی که قصد ماندن دارند در مقایسه با گروهی که قصد مهاجرت دارند، نمرات بالاتری در مؤلفه‌های وفاداری، عشق، امید، خرد و اراده و نمرات پایین‌تری در ابعاد بیگانگی و خودمحوری روابط موضوعی کسب می‌کنند. علاوه بر این، نتایج نشان داد، در گروهی که قصد مهاجرت دارند، افرادی که اقدامات مهاجرتی را آغاز کرده‌اند، نمرات بالاتری در مؤلفه‌های خرد، هدف و کفایت از خرده‌مقیاس‌های تحول‌یافتگی من و نمرات پایین‌تری در ابعاد بیگانگی و بی‌کفایتی اجتماعی روابط موضوعی کسب کرده‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری: یافته‌ها بر اهمیت عواملی مانند امید، دل‌بستگی، وفاداری را در قصد ماندن در ایران و عوامل اراده، هدف و کفایت در اقدام برای مهاجرت صحنه می‌گذارد. این یافته‌ها نشان می‌دهد، شناخت پویایی‌های روان‌شناختی می‌تواند به درک بهتر الگوهای مهاجرت و پیش‌بینی رفتار مهاجرتی کمک کند و در فرایند سازگاری پس از هجرت ملاحظات بالینی به ارمغان آورد.

تاریخ دریافت:

۱۴۰۲/۰۱/۰۷

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۰۷/۰۳

کلیدواژه‌ها

تصمیم‌گیری، قصد مهاجرت، اقدام مهاجرت، روابط موضوعی، تحول‌یافتگی من

پست الکترونیکی

نویسنده مسئول

f_zarani@sbu.ac.ir

مقدمه

اگرچه عوامل اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در ایجاد تمایل به مهاجرت نقش ایفا می‌کنند، اما زمانی که افراد فراتر از آرزومندی، تصمیم به مهاجرت می‌گیرند و سپس برای این تصمیم اقدامی ترتیب می‌دهند، نقش سازوکارهای روانی پررنگ‌تر می‌شود [۲۰، ۱۹، ۱۸].

با وجود اهمیت مؤلفه‌های روان‌شناختی در تبیین تصمیم‌گیری مهاجرت، عمده پژوهش‌های داخلی با تکیه بر نظریات کشش - رانش، به مطالعه عوامل اجتماعی و اقتصادی خرد و کلان که فرد را به سمت مهاجرت سوق می‌دهد، پرداخته‌اند [۲۴، ۲۳، ۲۲، ۲۱]. یافته‌های این پژوهش‌ها حاکی از آن است، عوامل رانشی مانند بی‌کاری و دستمزد پایین، تبعیض و بی‌عدالتی ادراک شده، نبود ثبات سیاسی و عوامل کششی جامعه مقصد مانند فرصت اشتغال، رفاه، فرصت تحصیلی، کسب منزلت موجب تمایل و گرایش فرد به مهاجرت می‌شود [۲۱]. در همین راستا، یافته‌های فلاحی [۲۳] نشان می‌دهند، عوامل کششی و رانشی مربوط به مهاجرت ایرانیان را می‌توان در چهار دسته: تحصیل، رفاه، زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی و سیاسی - مدیریتی تقسیم‌بندی کرد. هم‌چنین طبق یافته‌های قرابی [۲۴] رابطه‌بین عواملی چون امکان کاریابی، امنیت شغلی، تأمین منزلت اجتماعی، شایسته‌سالاری، حقوق زنان، فضای اجتماعی مناسب، امکانات آموزشی، آزادی عقیده، آزادی در نوع پوشش، تعلقات قومی و متغیر میزان گرایش زنان به کشورهای مهاجرپذیر مثبت، معنادار و نسبتاً قوی است.

نظر به اهمیت عوامل رانشی در ایران، مطالعه تصمیم‌گیری مهاجرت ممکن است در نگاه اول عجیب به نظر برسد؛ گویی تصمیم‌گیری برای رفتن پاسخی خودکار به شرایط دفعی کشور است. یکی از علل مهم این امر می‌تواند اتکا به نظریات کلاسیک مانند نظریه کشش - رانش باشد که موجب می‌شود عوامل روانی دخیل در تصمیم‌گیری مهاجرت مورد غفلت قرار بگیرد. این در حالی است که اگر بنیان تصمیم‌گیری برای مهاجرت را تنها میزان تخمین جذابیت‌های مقصد و عوامل رانشی مبدأ بدانیم، قادر به پاسخگویی به این پرسش نخواهیم بود و با وجود عوامل رانشی متعدد که ذکر آن رفت، چرا درصد بالایی از ایرانیان انتخاب می‌کنند که در ایران بمانند؟ چه عواملی موجب می‌شود ایرانیان فراتر از آرزومندی، قصد مهاجرت داشته باشند و سپس اقدام کنند؟ یافته‌های پژوهشی نشان

مطالعه ابعاد روانی مهاجرت در سال‌های اخیر توجه بسیاری از پژوهشگران را به خود جلب کرده‌است و نظریه‌ها و صورت‌بندی‌های مهمی از مسئله سازش یافتگی^۱ و پیامدهای روانی فرهنگ‌پذیری^۲ ارائه شده است [۳، ۲، ۱]. اگرچه هدف عمده مطالعات در حیطه مهاجرت، تبیین فرایند فرهنگ‌پذیری و سازگاری پس از مهاجرت است، برخی از محققان در حوزه روانشناسی به مرحله پیش از مهاجرت و کشف عوامل پیش‌بینی‌کننده رفتار مهاجرت علاقه‌مندی نشان داده‌اند [۸، ۷، ۶، ۵، ۴]. با وجود این، رویکرد غالب در تبیین فرایند تصمیم‌گیری مهاجرت، رویکرد جامعه‌شناختی، سیاسی و اقتصادی برای شناسایی متغیرهای خرد و کلان مؤثر بر تصمیم مهاجرت است [۱۰، ۹]. یکی از نظریات کلاسیک موجود در این حوزه، نظریه محبوب کشش - رانش^۳ است که برای سال‌ها نظریه غالب در تبیین تصمیم‌گیری برای مهاجرت بوده است. طبق این نظریه که توسط اورت لی^۴ (۱۹۶۶) مطرح شد، تمایل به مهاجرت برآمده از تخمین میزان جذابیت‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی کشور مقصد و عوامل دفع‌کننده کشور مبدأ است [۹]. به همین دلیل زمانی که شرایط زیست در کشوری برای مردمانش دشوار می‌گردد، آرزوی مهاجرت به یک سرزمین آرمانی شدت می‌گیرد؛ گویی مردمان آن سرزمین در سودای مهاجرت^۵ به کشوری به سر می‌برند که دور از تمام دشواری‌های سرزمینشان است. این نظریات با تأکید بر عوامل اقتصادی، به ویژه بی‌کاری و کمبود درآمد [۱۱]، اشاره می‌کنند که افراد با شرایط دشوارتر اقتصادی تمایل بیشتری به مهاجرت پیدا می‌کنند. با این حال برخی از شواهد پژوهشی نشان می‌دهند که عوامل اقتصادی اجتماعی به تنهایی قادر به تبیین تصمیم‌گیری مهاجرت نیستند. این پژوهش‌ها بر لزوم شناسایی عوامل روان‌شناختی در کنار عوامل اجتماعی - اقتصادی صحه می‌گذارند [۱۷، ۱۶، ۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۲] و با ایجاد تمایز بین مفاهیم میل، قصد و اقدام به مهاجرت استدلال می‌کنند که

1. Adaptation .
2. Psychological Acculturation.
3. Push/Pull theory.
4. Everett Lee.
5. Immigration aspiration.

که مهاجرت می‌کند^۹، علاقه‌مند است [۳۳، ۳۲، ۳۱، ۳۰، ۱۳]. برخی از این پژوهش‌ها از شخصیت‌های مستعد مهاجرت^{۱۰} سخن به میان می‌آورند. یافته‌های این پژوهش‌ها حاکی از آن است که خصایصی چون خودکارآمدی^{۱۱} [۳۴، ۴]، گشودگی به تجربه^{۱۲} [۳۱]، ممارست و پیگیری [۱۳]، خطرپذیری^{۱۳} [۳۵]، انگیزه پیشرفت [۳۲] و هدفمندی^{۱۴} [۳۶] می‌تواند یک شخصیت را مستعد مهاجرت سازد. علاوه بر این، پژوهش‌ها بر نقشی که دلبستگی در مهاجرت ایفا می‌کند نیز صحنه گذاشته‌اند [۳۷، ۳۳]. برخی یافته‌ها حاکی از آن است که سبک‌های دلبستگی ناایمن به ویژه نوع دوری‌گزین^{۱۵}، ممکن است فرد را به سمت مهاجرت سوق دهند [۳۷]. هم‌چنین، در افرادی که نیاز به خودمختاری^{۱۶} بر نیاز به پیوندجویی^{۱۷} غلبه دارد، قصد مهاجرت بیشتر مشاهده می‌شود [۳۲].

یکی از نظریه‌هایی که تصمیم به مهاجرت و انطباق پس از مهاجرت را در ارتباط با شخصیت و سازه‌های بنیادین آن تبیین می‌کند، نظریه^{۱۸} ارائه شده توسط سلمان اختر^{۱۸} است. او بر اساس رهیافت روابط موضوعی^{۱۹} و نظریه‌ی تفرد - جدایی^{۲۰} ماہلر هجرت را از زمان تصمیم‌گیری در جامعه مبدأ، تا انطباق در جامعه مقصد تبیین می‌کند [۳۸، ۳۰]. اختر با بررسی دو سازه روابط موضوعی و تحول‌یافتگی من، به صورت جامعی تاریخچه زندگی فرد، کیفیت روابط و دلبستگی و کارکردهای من را در قصدمندی برای مهاجرت لحاظ می‌کند. از این منظر، انتخاب مهاجرت تحت‌تأثیر میزان تحول‌یافتگی من می‌تواند ماهیت انطباقی یا غیرانطباقی داشته باشد. ممکن است مهاجرت از بخش سالم و تحول یافته^{۲۱} من نشأت گیرد؛ به این معنا که فرد به شکل سازنده‌ای برای منطبق کردن محیط با نیازهایش، تصمیم

می‌دهند، با وجود عوامل رانشی موجود در جامعه ایران و میل گسترده ایرانیان برای مهاجرت [۲۶، ۲۵]. تعداد کمتری از افراد در عمل مهاجرت می‌کنند و میزان تمایل به مهاجرت بسیار بالاتر از قصد مهاجرت است [۲۷].

شایان ذکر است، آنچه دو مفهوم میل^۱ و قصد^۲ را متمایز می‌کند، قابلیت اجرا^۳ و اقدام محوری^۴ است [۱۶]؛ میل کمتر از قصد قابلیت اجرا دارد و به میزان کمتری با کنشگری در ارتباط است. در مقابل، قصدمندی زمانی مطرح می‌شود که فرد تمرکز و هدفش را به سمت موضوع خاصی هدایت می‌کند و تصمیم می‌گیرد برای رسیدن به هدف تلاش کند. پژوهش‌ها نیز نشان می‌دهد طبق آمارهای جهانی جمعیت گسترده‌ای از افراد با وجود داشتن میل زیاد به مهاجرت، میل خود را مبدل به قصد و کنش نمی‌کنند [۲۹، ۲۸]. بنابراین، در حوزه مهاجرت زمانی که صحبت از قصدمندی فرای آرزومندی می‌شود، نیاز به شناسایی عوامل روانشناختی ضرورت بیشتری می‌یابد [۲۰، ۱۹، ۱۸]. یکی از نظریات تمایز بین سودای مهاجرت و کنشگری برای مهاجرت؛ نظریه آرزومندی - توانمندی^۵ است که توسط کارلینگ^۶ (۲۰۱۸م.) ارائه شده است. این نظریه بیان می‌دارد؛ ممکن است افراد زیادی آرزومند مهاجرت باشند و به دنبال ادراک دشواری‌های سرزمینشان فانتزی مهاجرت را در سر بیورانند اما آنچه می‌تواند آرزومندی را به مهاجرت در واقعیت سوق دهد، ظرفیت و توانمندی‌های فرد به عنوان یک عامل^۷ است [۱۹]. همانگونه که مشاهده می‌شود، مهاجرت به مثابه یک رفتار تحت‌تأثیر ساز و کارهای روانی قرار می‌گیرد؛ ممکن است افراد زیادی سودای مهاجرت را در سر بیورانند اما، پرسش مهم این است که چه خصلت‌های روانی و سازوکارهایی در قصدمندی و اقدام برای مهاجرت نقش ایفا می‌کنند؟

در پاسخ به چنین کمبودی، حوزه نسبتاً نوپایی در روانشناسی مهاجرت در حال شکل‌گیری است که به شناسایی ویژگی‌های شخصیتی فردی که می‌ماند^۸ و فردی

9 . Leaver.
10 . Migrant personality.
11 . Self-efficacy.
12 . Openness to Experience.
13 . Risk taking.
14 . Goal pursuit .
15 . Avoidant.
16 . Autonomy.
17 . Relatedness.
18 . Salman Akhtar.
19 . Object relations.
20 . Individuation-separation.

1 . Desire.
2 . Intention.
3 . Performability .
4 . Action-connectedness.
5 . Aspiration-capabilities.
6 . Carling.
7 . Agent.
8 . Stayer.

تحول‌یافتگی من، محصول توانایی‌هایی است که در دوره تحول، فرد بسته به میزان موفقیت در حل تعارض‌های روانی و اجتماعی، کسب کرده است [۴۰، ۳۹]. توانایی‌هایی مثل امید^۵ که از دل رابطه امن و قابل اعتماد با مراقب اولیه خلق می‌شود و برای داشتن چشم‌اندازی مثبت و ارزشمند از آینده ضروری است، اراده^۶ که به فرد قدرت می‌دهد که در عین داشتن کنترل بر روی خود، مصمم باشد و آزادانه انتخاب کند [۳۹]. هدف^۷، که به او شجاعت پیش‌بینی و حرکت به سمت هدف ارزشمند را می‌دهد؛ تا بدون بازداری، حس گناه و ترس از تنبیه شدن، روی اهدافش سرمایه‌گذاری کند، شایستگی^۸ که به فرد توان بهره‌گیری از مهارت‌ها و توانایی‌هایش را بدون ترس از شکست اعطا می‌کند؛ به او کمک می‌کند تا کار کند و در دنیای حرفه‌ای مسئولیت‌پذیر و واجد صلاحیت باشد [۴۰]. وفاداری^۹ و تعهد که او را نسبت به اجتماعش دغدغه‌مند و متعهد می‌سازد [۴۱]. عشق و مراقبت^{۱۰} که امکان صمیمیت و برقراری رابطه پایدار را فراهم می‌کند و او را نسبت به هم‌نوعانش همدل و دلسوز می‌سازد و خرد^{۱۱} که به او پختگی، هوشمندی و قدرت تأمل‌گری می‌بخشد. شایان ذکر است، توانایی‌های من در صورت‌بندی‌های متفاوت، به اشکال گوناگونی تعریف می‌شوند. با توجه به اینکه، مهاجرت، پدیده‌ای است که در بستر اجتماع و بر اثر تعامل فرد با ساختار سیاسی، اجتماعی و اقتصادی شکل می‌گیرد، صورت‌بندی روانی- اجتماعی اریکسون از توانایی‌های من، بستر مناسبی را برای مطالعه تعامل دنیای روانی و اجتماعی که در مهاجرت تلاقی می‌کنند، فراهم می‌آورد [۴۳، ۴۲].

با توجه به اینکه توانایی‌ها و کارکردهای من در بستر بازنمایی‌های روابط موضوعی شکل می‌گیرد و رشد می‌کند، در مطالعات روان تحلیلی مهاجرت به این دو سازه به عنوان مؤلفه‌های بنیادین شخصیت توجه ویژه‌ای مبذول می‌گردد [۴۴]. هم‌چنین پژوهش‌هایی که به مطالعه ارتباط بین دلبستگی و تحول‌یافتگی من پرداخته‌اند، نشان می‌دهند،

به تغییر آن بگردد^۱ [۳۰]. از سوی دیگر، ممکن است من در در واکنش قهرآلود برآمده از پرخاشگری نسبت به موضوع‌های اولیه میل به مهاجرت پیدا کند. به این معنا که با جابه‌جایی جغرافیایی، از موضوع بد و ناکام‌کننده^۲ دور شود، امری که در واقعیت محقق نمی‌شود اما برآمده از نوعی آرزومندی بدوی است که با فاصله‌گیری از موضوع آزارگر بتواند به خود انسجام بخشد [۳۸]. می‌توان روابط موضوعی را بستری دانست که تمام کارکردهای من در آن رشد می‌کند. روابط موضوعی ظرفیت روابط انسانی را در فرد شکل می‌دهد و در عین حال بازنمایی فرد از خود و جهان‌ش را تحت تأثیر قرار می‌دهد. بر این اساس می‌توان گفت در مهاجرت از چند جنبه می‌توان به نقش روابط موضوعی و تحول‌یافتگی ایگو نگریست. نخست آنکه روابط موضوعی خوب و ایمن که در آن کارکردهای من رشد می‌یابد، به فرد در اعتماد به خود برای تصمیم‌گیری و همچنین سازگاری با محیط جدید یاری می‌رساند. چنین توانمندی‌هایی در عین حال که بر تصمیم‌گیری فرد برای مهاجرت تأثیر می‌گذارد، می‌تواند سازگاری پس از هجرت را نیز تحت تأثیر قرار دهد. فرد با اتکا به ایمنی دنیای درونی، شروع به کشف دنیای جدید می‌کند و قدرت مواجهه با چالش‌های سازگاری را در خود می‌یابد. چنین فردی در عین حال که قادر به سوگواری برای فقدان روابط به دنبال هجرت است، می‌تواند دل‌بند و روابط جدیدی را در کشور میزبان تجربه کند. من تحول یافته او کمک می‌کند تا در مدیریت تعارض‌ها، اضطراب و ابهام مهاجرت بهتر عمل کند و تصمیم‌های واقع‌بینانه اتخاذ کند. از سوی دیگر زمانی که دنیای درونی فرد نایمن است و من از تحول‌یافتگی کمتری برخوردار است، ممکن است تصمیم‌هایش برآمده از ارزیابی‌های واقع‌بینانه و متکی به قدرت و توانمندی‌هایش نباشد؛ امری که در صورت مهاجرت می‌تواند انطباق را تحت تأثیر قرار دهد و فرد قادر به مدیریت اضطراب و ابهام ذاتی مهاجرت نباشد. بر همین اساس، یکی از مؤلفه‌هایی که در مطالعه تصمیم‌گیری مهاجرت و هم‌چنین سازگاری پس از آن می‌تواند مدنظر قرار گیرد، بازنمایی‌های روابط موضوعی و کارکردهای من^۳ و میزان تحول‌یافتگی^۴ آن است.

- 4 . Strength.
- 5 . Hope.
- 6 . Will.
- 7 . Purpose.
- 8 . Competence.
- 9 . Fidelity.
- 10 . Care.
- 11 . Wisdom.

- 1 . Alloplastic .
- 2 . Bad object.
- 3 . Ego functions.

داشته ولی به ایران بازگشتند از تحلیل کنار گذاشته شدند. در نهایت ۳۷۶ نفر وارد تحلیل نهایی شدند. براساس پاسخ افراد به پرسش‌های مربوط به قصد مهاجرت (در بخش ابزار تشریح شده‌است)، سه گروه مشخص شدند: ۱. گروهی که قصد مهاجرت دارند؛ ۲. گروهی که قصد مهاجرت ندارند؛ ۳. گروهی که در تصمیم‌گیری دچار تردید هستند. هم‌چنین، در گروهی که قصد مهاجرت دارند، مقایسه‌ای بین دو گروه صورت گرفت: ۱. گروهی که اقدامات عملی را برای قصد مهاجرت شروع کرده‌اند؛ ۲. گروهی که اقدامی نداشته است. جنسیت، درآمد و تحصیلات در زمره ملاک‌های ورود نبودند اما در تحلیل داده‌ها به عنوان متغیر هم‌پراش وارد تحلیل کوواریانس شدند.

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، در گروهی که قصد مهاجرت ندارد، میانگین سن شرکت‌کنندگان ۳۴/۸ با انحراف معیار ۶/۹۷ بود. ۶۵ درصد را زنان و ۳۵ درصد را مردان تشکیل می‌دادند. ۴۳ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد، ۳۰ درصد مدرک کارشناسی، ۱۶ درصد دکتری و ۱۱ درصد بدون مدرک دانشگاهی بودند. در گروهی که قصد مهاجرت دارند، میانگین سن شرکت‌کنندگان ۳۱/۵ با انحراف معیار ۶/۲۶ بود. ۵۷ درصد را زنان و ۴۳ درصد را مردان تشکیل می‌دادند. ۵۱ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد، ۲۶ درصد مدرک کارشناسی، ۱۹ درصد دکتری و ۳/۵ درصد بدون مدرک دانشگاهی بودند. در گروهی که تصمیم نگرفته است، میانگین سن شرکت‌کنندگان ۳۴/۰۹ با انحراف معیار ۶/۳۱ بود. ۶۷ درصد را زنان و ۳۳ درصد را مردان تشکیل می‌دادند. ۴۱ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد، ۲۷ درصد مدرک کارشناسی، ۲۷ درصد دکتری و ۶ درصد بدون مدرک دانشگاهی بودند.

ابزارهای پژوهش

میل مهاجرت:

- قصد مهاجرت: قصد مهاجرت بدین‌صورت مورد پرسش قرار گرفت: گزینه‌ای را که بیشتر از همه منطبق بر وضعیت فعلی شماست انتخاب کنید:
- اصلاً قصد مهاجرت ندارم.
 - قصد مهاجرت دارم.
 - دچار تردید هستم و هنوز تصمیم نگرفته‌ام.
 - سایر (وضعیت خود را شرح دهید)

بین کارکردهای من و دلبستگی ایمن ارتباط مثبتی وجود دارد و ایمنی دلبستگی، پیش‌بینی‌کننده قدرتمندی برای کارکردهای من است [۴۵]. تصمیم‌گیری اساساً در زمره کارکردهای من^۱ است [۴۶] و تصمیم‌گیری برای مهاجرت نیز از این قاعده مستثنی نیست. در مجموع نظریه روابط موضوعی تأثیر بازنمایی‌های درونی شده افراد مهم را بر تصمیمات مهاجرت برجسته می‌کند، در حالی که نیرومندی من نقشی در مدیریت جنبه‌های روانی و عاطفی فرآیند تصمیم‌گیری ایفا می‌کند. روابط موضوعی امن و تحول‌یافتگی می‌تواند به احساس امنیت، سازگاری و تصمیم‌گیری خردمندانه در مورد مهاجرت کمک کند، در حالی که روابط موضوعی ناامن و تحول‌یافتگی من ضعیف‌تر ممکن است منجر به تمایل به فرار از محیط‌های چالش برانگیز یا مشکلات در مدیریت استرس‌های پس از مهاجرت شود.

بنابراین، با توجه به نقشی که من در تصمیم‌گیری ایفا می‌کند و همین‌طور اهمیت روابط موضوعی به مثابه بستری که توانمندی‌های من در آن رشد می‌یابد، در پژوهش حاضر کوشش خواهیم کرد، نقش این دو سازه را در تصمیم‌گیری برای مهاجرت از رهیافتی پویایی‌مورد مطالعه قرار دهیم.

روش

نوع پژوهش

پژوهش حاضر از نوع علی - مقایسه‌ای است.

آزمودنی

جامعه و نمونه

جامعه آماری مورد بررسی در این پژوهش، زنان و مردان ۲۰-۴۵ سال بود که تاکنون تجربه مهاجرت نداشته‌اند و در حال حاضر ساکن ایران هستند. نمونه‌ای به حجم ۴۳۰ نفر با روش نمونه‌گیری در دسترس و به صورت آنلاین از طریق شبکه‌های اجتماعی انتخاب شدند. در گروه‌های پرتعداد شبکه‌های اجتماعی لینک پاسخگویی به پژوهش همراه با معرفی آن، به اشتراک گذاشته شد و زنان و مردانی که تاکنون تجربه مهاجرت نداشته‌اند و در حال حاضر در ایران ساکن بودند، انتخاب شدند. از این تعداد افرادی که در دسته مهاجران قرار می‌گرفتند و یا کسانی که تجربه مهاجرت

1. Ego.

جدول ۱. اطلاعات توصیفی آزمودنی‌ها

تصمیمی نگرفته است (مرد)	قصد مهاجرت دارد		قصد مهاجرت ندارد		سن	درآمد (میلیون تومان)	تحصیلات	بدون تحصیلات دانشگاهی	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکتری	جنسیت
	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین								
۶/۳۱	۳۴/۰۹	۶/۲۶	۳۱/۵	۶/۹۷	۳۴/۸							
۵/۵۶	۷۰/۴۱	۵/۴۶	۶۰/۱۵	۶/۰۸	۷۰/۳۶۰							
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی							
۶	۸	۳/۵	۵	۱۰/۸	۱۱							
۲۷/۱	۳۶	۲۶/۲	۳۷	۳۰/۴	۳۱							
۴۰/۶	۵۴	۵۱/۱	۷۲	۴۳/۱	۴۴							
۲۶/۳	۳۵	۱۹/۱	۲۷	۱۵/۷	۱۶							
۶۷/۷	۹۰	۵۷/۴	۸۱	۷/۶۴	۶۶							زن
۳۲/۳	۴۳	۴۲/۶	۶۰	۳۵/۳	۳۶							مرد

مقیاس روابط موضوعی بل^۲

دارای ۴۵ پرسش با پاسخ‌دهی به صورت درست/نادرست است که بازنمایی‌های روابط موضوعی را در قالب ۴ خرده مقیاس بیگانگی^۳، دلبستگی ناایمن^۴، بی‌کفایتی اجتماعی^۵ و خودمحوری^۶ می‌سنجد [۴۷]. در پژوهش حاضر از نسخه استاندارد شده فارسی [۴۸] که اعتبار و روایی مطلوبی دارد، استفاده شده است. در این پژوهش، آلفای کرونباخ کل مقیاس ۰/۸۵ و برای خرده مقیاس‌های بیگانگی، دلبستگی ناایمن، بی‌کفایتی اجتماعی و خودمحوری به ترتیب ۰/۷۰، ۰/۷۰، ۰/۶۹ و ۰/۷۴ است.

شیوه انجام پژوهش

توزیع پرسشنامه به صورت آنلاین و از طریق سایت پرسلاین صورت گرفت. از طریق شبکه‌های اجتماعی مثل واتساپ، اینستاگرام و لینکدین لینک پاسخگویی به پرسشنامه فراهم آمد. از افراد در سنین ۲۰-۴۵ سال که تاکنون مهاجرت نکرده‌اند و هم‌اکنون در ایران ساکن هستند، برای شرکت در پژوهش دعوت شد. لینک پاسخگویی به همراه معرفی پژوهش در گروه‌های اجتماعی با تعداد بالای اعضا به اشتراک گذاشته شد.

اقدام به مهاجرت: شرکت‌کنندگانی که در پرسش قبلی، گزینه قصد مهاجرت دارم را انتخاب کردند، پرسش تکمیلی «آیا تاکنون برای مهاجرت خود اقدام کرده‌اید؟ بله-خیر» پرسیده شد.

سیاهه روانی-اجتماعی نیرومندی من^۱

این پرسشنامه براساس نظریه اریکسون توسط مارکستروم و مارشال [۴۰، ۳۹] ساخته شده است. پاسخ‌دهی بر اساس مقیاس لیکرت از ۵ (کاملاً موافقم) تا ۱ (کاملاً مخالفم) صورت گرفته است و شامل ۶۴ پرسش و ۸ خرده مقیاس امید، خرد، هدف، خواسته، شایستگی، مراقبت، عشق و تعهد است. مارکستروم و مارشال اعتبار و روایی این پرسشنامه را مورد بررسی قرار دادند و روایی صوری، محتوا و سازه این پرسشنامه را تأیید و همچنین ضریب آلفای کرونباخ آن را ۰/۶۸ گزارش کرده‌اند. الطافی آن را به فارسی ترجمه کرده و در ایران هنجاریابی کرده است. اعتبار از طریق آلفای کرونباخ در نمونه ایرانی ۰/۹۱ گزارش شده است [۴۶]. در پژوهش حاضر آلفای کل مقیاس ۰/۹۲ به دست آمد و آلفای کرونباخ خرده مقیاس‌ها به این شرح است: امید (۰/۶۷)، خرد (۰/۶۸)، هدف (۰/۷۹)، خواسته (۰/۷۰)، شایستگی (۰/۷۸)، مراقبت (۰/۷۴)، عشق (۰/۵۲)، تعهد (۰/۶۵).

2. Bell object relation inventory (BORI).

3. Alienation (ALN).

4. Insecure attachment (IA).

5. Social incompetency (SI).

6. Egocentricity (EGC).

1. Psychosocial inventory of Ego strength (PIES).

ایران بازگشته‌اند. با توجه به این که وضعیت انتخابی این افراد با هدف پژوهش منطبق نبود، از تحلیل کنار گذاشته شدند.

شیوه تحلیل داده‌ها

برای تجزیه و تحلیل اطلاعات در این پژوهش از محاسبه شاخص‌های آمار توصیفی، همچون میانگین و انحراف استاندارد برای ارائه اطلاعات توصیفی پژوهش استفاده شد و برای آزمون فرضیه‌های پژوهشی از آزمون تحلیل کوواریانس و تحلیل واریانس چند متغیری استفاده گردید. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نسخه ۲۲ نرم‌افزار اس. پی. اس. اس استفاده گردید.

نتایج

جدول ۲ شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۲ شاخص‌های توصیفی پژوهش

گروه‌ها						
تصمیمی نگرفته است (مردم ۵۵)		قصد مهاجرت دارد		قصد مهاجرت ندارد		متغیرها
انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	
۲۶/۱۵	۲۳۲/۸	۲۸/۴۶	۲۳۳/۲۲	۲۹/۰۰	۲۴۶/۰۴	نمره کلی تحول‌یافتگی من
۶/۵۱	۱۳/۹۷	۷/۳۸	۱۵/۱۸	۶/۹۶	۱۳/۵۴	نمره کلی بازنمایی‌های روابط موضوعی

واریانس-کواریانس استفاده شد. نتایج آزمون باکس حکایت از برقراری این پیش فرض داشت ($F=۰/۳۳$ $M\ box=۱/۹۶$) $p>۰/۰۵$). نتایج تحلیل کوواریانس چند متغیری (مانکوا) نشان داد، بین ۳ گروه در ترکیب خطی متغیرها تفاوت معنادار مشاهده می‌شود (لامبدای ویلکز $F=۳/۹۵$ $۰/۹۶$) $p<۰/۰۱$). نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد، این اثر در رابطه با کدام متغیرها معنادار است. برای مشاهده تفاوت‌ها بین زوج گروه‌ها، از آزمون بونفرونی استفاده شد (جدول ۵). نتایج آزمون بونفرونی نشان داد، تحول‌یافتگی من در گروهی که قصد مهاجرت ندارد نسبت به گروهی که قصد دارد ($۰/۴۲۸$) $II=۰/۴۵۲$ ($P<۰/۰۱$) و گروهی که تردید دارد ($۰/۴۵۲$) $II=۰/۰۱$ ($P<۰/۰۱$) نمره بالاتری دارد. هم‌چنین در بازنمایی‌های روابط موضوعی، نتایج نشان داد که گروهی که قصد مهاجرت ندارد در مقایسه با گروه قصدمند ($۰/۳۲۶$) $II=۰/۰۵$ ($P<۰/۰۵$) در نمره کلی روابط موضوعی نمره پایین‌تری دارد و از کیفیت بالاتر روابط موضوعی برخوردار است. در گروه‌های دیگر تفاوت معناداری مشاهده نشد.

پس از پرسش از عوامل جمعیت‌شناختی (جنسیت، سن، متوسط درآمد، تحصیلات)، از شرکت‌کنندگان خواسته شد بین ۴ وضعیت (اصلاً قصد مهاجرت ندارم- قصد مهاجرت دارم- مطمئن نیستم، هنوز به تصمیمی نرسیده‌ام- سایر) گزینه‌ای که بیش از همه با وضعیت آنها منطبق است انتخاب کنند. افرادی که گزینه قصد مهاجرت دارم را انتخاب کردند به پرسش تکمیلی «آیا تاکنون برای مهاجرت خود اقدام کرده‌اید؟ اقداماتی چون یادگیری زبان، ثبت درخواست برای دانشگاه یا شغل، درخواست ویزا، مصاحبه سفارت» پاسخ دادند.

افرادی که گزینه سایر را انتخاب کردند از آنان خواسته شد توضیح مختصری در خصوص وضعیت خود ارائه دهند. عمده این افراد یا هم اکنون مهاجرت کرده بودند یا جز افرادی بودند که در گذشته مهاجرت کرده و هم اکنون به

به منظور مقایسه ۳ گروه (قصد مهاجرت ندارد- قصد مهاجرت دارد- دچار تردید است) در متغیرهای روابط موضوعی و تحول‌یافتگی من و به منظور کنترل متوسط درآمد، جنسیت و تحصیلات از آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیری استفاده شد. با توجه به همبستگی تحول‌یافتگی من با روابط موضوعی، ترکیب خطی این دو مقیاس با آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیری مورد بررسی قرار گرفت.

پیش از آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیری، نخست مفروضه‌های آن مورد بررسی قرار گرفت. جهت بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها چولگی و کشیدگی داده‌ها مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد چولگی و کشیدگی متغیرها بین (۱ و -۱) است و شرط نرمال بودن برقرار است. جهت سنجش برابری واریانس‌های خطای متغیرها از آزمون لوین استفاده شد. نتایج آزمون لون نشان داد، سطح معناداری آماره F بزرگتر از $۰/۰۱$ است در نتیجه فرض همسانی واریانس خطای متغیرها بین گروه‌ها برقرار است. هم‌چنین از آزمون ام. باکس جهت بررسی یکسانی ماتریس

درآمد، جنسیت، تحصیلات از آزمون تحلیل کواریانس تک متغیره استفاده شد. نتایج در جدول ۴ گزارش شده است.

همچنین، با توجه به همبستگی بالای خرده مقیاس‌ها، امکان استفاده از آزمون مانکوا فراهم نبود. بنابراین، برای مقایسه هر خرده مقیاس در سه گروه با کنترل متوسط

جدول ۳. بررسی اثرات بین آزمودنی‌ها در ۳ گروه

منابع	متغیر وابسته	SS	df	MS	F	معنی داری	مجذوراتا
گروه	تحول‌یافتگی من	۱۳/۸۰	۲	۶/۹۰	۷/۳۲	۰/۰۰۱	۰/۰۳۹
	بازنمایی‌های روابط موضوعی	۶/۲۱	۲	۳/۱۰	۳/۲۳	۰/۰۴	۰/۰۱۷

جدول ۴. نتایج آزمون آنکوا برای خرده مقیاس‌های روابط موضوعی و تحول یافتگی من

متغیر	SS	df	MS	F	معنی داری	مجذوراتا
امید	۱۸/۹۷	۲	۹/۴۸	۹/۹۱	۰/۰۰۰	۰/۰۵۲
وفاداری (تعهد)	۱۳/۰۵	۲	۶/۵۲	۶/۷۷	۰/۰۰۱	۰/۰۳۶
عشق	۱۴/۸۸	۲	۷/۴۴	۷/۷۹	۰/۰۰	۰/۰۴۱
مراقبت	۲/۱۲	۲	۱/۰۶	۱/۰۶	۰/۳۴	۰/۰۰۶
خرد	۶/۵۷	۲	۳/۲۸	۳/۳۸	۰/۰۳۵	۰/۰۱۸
هدف	۴/۷۵	۲	۲/۳۷	۲/۴۷	۰/۰۸۶	۰/۰۱۳
کفایت و شایستگی	۳/۰۴	۲	۱/۵۲	۱/۶۰	۰/۲۰	۰/۰۰۹
اراده	۹/۸۶	۲	۴/۹۳	۵/۱۶	۰/۰۰۶	۰/۰۲۸
بیگانگی	۱۰/۳۳	۲	۵/۱۶	۵/۴۴	۰/۰۰۵	۰/۰۲۹
دلبستگی نایمن	۳/۸۸	۲	۱/۹۴	۱/۹۹	۰/۱۴	۰/۰۱۱
بی کفایتی اجتماعی	۲/۱۹	۲	۱/۰۹	۱/۱۲	۰/۳۳	۰/۰۰۶
خودمحوری	۸/۷۲	۲	۴/۳۶	۴/۴۷	۰/۰۱۲	۰/۰۲۴

جدول ۵. نتایج آزمون تعقیبی بونفرونی برای بررسی تفاوت ۳ گروه در خرده مقیاس‌های روابط موضوعی و تحول یافتگی من

متغیر	گروه ۱	گروه ۲	میانگین تفاوت‌ها	خطای استاندارد	سطح معناداری
امید	بدون قصد	قصد	۰/۵۰۲	۰/۱۲۹	۰/۰۰۰
		تردید	۰/۵۳۰	۰/۱۳۱	۰/۰۰۰
وفاداری	بدون قصد	قصد	۰/۴۵۶	۰/۱۳۰	۰/۰۰۱
		تردید	۰/۳۸۷	۰/۱۳۲	۰/۰۱۱
عشق	بدون قصد	قصد	۰/۴۴۸	۰/۱۲۹	۰/۰۰۲
		تردید	۰/۴۶۶	۰/۱۳۱	۰/۰۰۱
خرد	بدون قصد	قصد	۰/۳۱۶	۰/۱۳۰	۰/۰۴۷
		تردید	۰/۲۸۸	۰/۱۳۲	۰/۰۹۱
اراده	بدون قصد	قصد	۰/۳۹۵	۰/۱۲۹	۰/۰۰۷
		تردید	۰/۳۳۸	۰/۱۳۱	۰/۰۳۱
بیگانگی	بدون قصد	قصد	-۰/۴۱۹	۰/۱۲۹	۰/۰۰۴
		تردید	-۰/۱۸۷	۰/۱۳۱	۰/۴۶۴
خودمحوری	بدون قصد	قصد	-۰/۳۹۰	۰/۱۳۱	۰/۰۰۹
		تردید	-۰/۲۱۸	۰/۱۳۳	۰/۳۰۷

همانطور که جدول ۵ نشان می‌دهد، در خرده مقیاس‌های تحول‌یافتگی من، مؤلفه‌های امید، عشق، وفاداری، خواسته و خرد در گروهی که قصد مهاجرت ندارند، نسبت به گروه قصدمند نمره بالاتری دارد. همچنین میان دو گروه مردد و گروهی که قصد ندارد، مؤلفه‌های امید، وفاداری و عشق و خواسته به طور معناداری متفاوت است. گروهی که قصد ندارد در این مؤلفه‌ها نمرات بالاتری

به خود اختصاص داده‌است. در رابطه با ابعاد روابط موضوعی، مؤلفه‌های بیگانگی و خودمحوری در گروه بدون قصد نسبت به گروه قصدمند نمره پایین‌تری دارد. در این رابطه بین گروه مردد با هیچ یک از گروه‌ها تفاوتی یافت نشد. لازم به ذکر است که بین گروه مردد و گروه قصدمند در هیچ یک از متغیرها تفاوتی مشاهده نشد.

جدول ۶. شاخص‌های توصیفی برای تحول‌یافتگی من و بازنمایی‌های روابط موضوعی در گروه‌های اقدام/بدون اقدام

گروه‌ها				
اقدام کرده است (۹۱ نفر)		اقدام نکرده است (۵۰)		متغیرها
میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	
۲۳۶/۲۰	۳۰/۱۹	۲۲۳/۸۶	۲۷/۷۳	تحول یافتگی من
۱۳/۶۷	۶/۴۹	۱۶/۲۰	۶/۲۴	نمره کلی بازنمایی‌های روابط موضوعی

در پایان، به منظور مقایسه دو گروهی که برای مهاجرت اقدام کرده‌اند و گروهی که اقدام نکرده‌اند، در تحول‌یافتگی من و بازنمایی‌های روابط موضوعی از آزمون تحلیل کواریانس چند متغیری استفاده شد. پس از برقراری شرط همسانی واریانس‌های خطا از طریق آزمون لون و همگنی ماتریس واریانس کواریانس ($F=0/73$ box= $2/21$) از آزمون چند متغیره استفاده شد. نتایج تحلیل کواریانس چند متغیره نشان داد (جدول ۶) تفاوت دو گروه در تحول‌یافتگی من و روابط موضوعی معنادار است ($P>0/05$) و لاکز $F=3/20$ ($P<0/05$).

بررسی تفاوت‌های بین دو گروه در خرده‌مقیاس‌ها نشان داد، مؤلفه‌های خرد ($F=6/56$ ، $P<0/01$)، هدف ($F=5/68$) و بی‌کفایت ($F=8/54$ ، $P<0/01$) و مؤلفه‌های بیگانگی ($F=8/76$ ، $p<0/01$) و بی‌کفایتی اجتماعی تفاوت معنادار است. مقایسه میانگین و انحراف استاندارد دو گروه در این خرده مقیاس‌ها نشان داد، گروهی که برای قصد خود اقدام کرده است نمرات بالاتری در خرده مقیاس‌های خرد، هدف و کفایت و نمرات پایین‌تری در بیگانگی و بی‌کفایتی اجتماعی کسب کرده است.

جدول ۷. بررسی اثرات بین آزمودنی‌ها در ۲ گروه

متغیر	F	معنی داری	مجذور اتا
تحول یافتگی من	۵/۸۲	۰/۰۱	۰/۰۴۰
خرد	۶/۹۶	۰/۰۰۹	۰/۰۴۸
هدف	۴/۶۴	۰/۰۳	۰/۰۳۳
کفایت	۱۰/۰۸	۰/۰۰۲	۰/۰۶۸
روابط موضوعی	۴/۸۰	۰/۰۴	۰/۰۲۹
بیگانگی	۸/۳۸	۰/۰۰۴	۰/۰۵۷
بی‌کفایتی اجتماعی	۵/۲۴	۰/۰۲	۰/۰۳۷

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر، بررسی نقش تحول‌یافتگی من و بازنمایی‌های روابط موضوعی در تصمیم به مهاجرت بود. به همین منظور ۳ گروه از افراد مورد مقایسه قرار گرفتند: گروهی که قصد مهاجرت ندارد، گروهی که دچار تردید است و هنوز تصمیمی برای مهاجرت نگرفته است و گروهی که قصد مهاجرت دارد. هم‌چنین در گروهی که قصد مهاجرت دارد مقایسه‌ای بین افرادی که اقدام برای مهاجرت را شروع کرده‌اند و گروهی که اقدام نداشته‌اند صورت گرفت. با توجه به نقش وضعیت اقتصادی و اجتماعی بر قصد مهاجرت، متغیرهای جنسیت، متوسط درآمد و تحصیلات در میزان تمایل و قصدمندی مهاجرت به عنوان متغیرهای هم‌پراش وارد تحلیل کوواریانس شدند. نتایج تحلیل کوواریانس چند متغیری نشان داد بین دو گروهی که قصد مهاجرت دارد و قصد مهاجرت ندارد، در تحول‌یافتگی من و بازنمایی‌های روابط موضوعی، تفاوت معنادار است؛ گروهی که قصد مهاجرت ندارد در تحول‌یافتگی من نمره بالاتر کسب کرده است. این تفاوت به طور مشخص در مؤلفه‌های عشق، امید، خواسته، خرد و وفاداری دیده می‌شود. هم‌چنین این گروه در مؤلفه‌های بیگانگی و خودمحوری روابط موضوعی نمره پایین‌تری به دست آورده است.

علاوه‌براین، تحلیل داده‌ها در سطح خرده‌مقیاس‌های تحول‌یافتگی من نشان داد، امید، عشق، وفاداری، خرد و خواسته در تصمیم فرد برای ماندن در کشور، نقش ایفا می‌کند. این یافته‌ها با پژوهش‌هایی که از نقش شخصیت و ابعاد بنیادین آن در تصمیم به مهاجرت حمایت کرده‌اند، همسو است [۳۳،۳۲،۳۱،۳۰،۱۷،۱۳].

این یافته‌ها گواه آن است، اگرچه متغیرهای اجتماعی و اقتصادی می‌توانند زمینه‌ساز مهاجرت شوند اما نمی‌توان از نقش مؤلفه‌های روان‌شناختی و سازه‌های بنیادین شخصیت در مبحث مهاجرت غفلت کرد. تفاوت‌های مشاهده شده در مؤلفه‌های تحول‌یافتگی من و روابط موضوعی بین افرادی که قصد ماندن در ایران دارند و افرادی که قصد کرده‌اند هجرت کنند، بینش‌هایی را در مورد پویایی روان‌شناختی زیربنای تصمیم‌های مهاجرت ارائه می‌دهد. در ادامه به نقش مؤلفه‌های نیرومندی من در تصمیم‌گیری مهاجرت می‌پردازیم. یافته‌ها نشان داد، افرادی که قصد ماندن در ایران دارند

در مؤلفه‌های امید، عشق و وفاداری نمرات بالاتری کسب می‌کنند و در مجموع از ایمنی بالاتری در روابط موضوعی برخوردار هستند. در تبیین بالاتر بودن مؤلفه امید در گروهی که قصد مهاجرت ندارند، می‌توان گفت: این خصیصه به فرد کمک می‌کند، فارغ از دشواری‌هایی که در حال حاضر ادراک می‌کند، چشم‌انداز مثبتی به آینده داشته باشد. در همین راستا یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهد، تصاویر ذهنی معطوف به آینده، نقش مؤثری در تصمیم‌گیری برای مهاجرت ایفا می‌کند [۲۷]. خصیصه امید که از دل رابطه امن و قابل اعتماد با مراقب زاده می‌شود، منجر به شکل‌گیری تصاویری مثبت از آینده می‌گردد [۴۰،۳۹]. این نگاه مثبت ممکن است لزوماً با واقعیت منطبق نباشد اما خوش‌بینی به بهتر شدن اوضاع زیست موجب می‌شود فرد با رنج‌های فعلی منطبق شود. هم‌چنین این افراد در مؤلفه وفاداری نمره بالاتری را به خود اختصاص دادند. طبق صورت‌بندی اریکسون وفاداری یا تعهد، خصیصه‌ای است که فرد در خلال هویت‌یابی به آن نائل می‌شود [۴۲]. وفاداری در زمره توانمندی‌هایی است که در آن زمینه اجتماعی بسیار پررنگ است و فرد را به یک عضو فعال و کنشگر در جامعه بدل می‌سازد. به عبارتی، چنین خصیصه‌ای، فرد را نسبت به اجتماعش دغدغه‌مند و متعهد می‌سازد [۴۳]. طبق یافته‌های این پژوهش به نظر می‌رسد، خصلت وفاداری با دلبستگی به اجتماع و سرزمین پیوند نزدیکی دارد. بنابراین، افرادی که این خصیصه در آنها قدرت بیشتری دارد، احتمال دارد کمتر به مهاجرت گرایش پیدا کنند. این یافته با پژوهش‌هایی که بر ارتباط بین هویت و غرور ملی با قصد مهاجرت صحنه می‌گذارند، همسو است [۵۰].

هم‌چنین مؤلفه عشق به‌عنوان یک خصیصه همبسته با وفاداری، در گروهی که قصد مهاجرت ندارد نمره بالاتری به خود اختصاص داده است. چنین یافته‌ای هم‌خوان با پژوهش‌هایی است که تمایل به مهاجرت را در افرادی که نیاز به پیوندجویی بر نیاز به خودمختاری و پیشرفت اولویت دارد، کمتر گزارش کرده‌اند [۳۶]. با توجه به این‌که کارکردهای «من» در بستر روابط موضوعی شکل می‌گیرد و رشد می‌یابد، بالاتر بودن این مؤلفه‌ها با ایمنی بالاتر روابط موضوعی همراه است؛ امری که در یافته‌های این پژوهش نیز تأیید می‌شود. در همین راستا، یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که افرادی که قصد مهاجرت ندارند در ابعاد

عاملیت و تأثیرگذاری خود را در جریان زندگی ادراک کند [۳۹]. یک تفسیر می‌تواند این باشد که این افراد با ادراک کنترل درونی، کمتر احتمال دارد که با تغییر محیط بیرون سعی در سازش داشته باشد؛ این افراد با بهره‌مندی از شیوه انطباقی درون‌دگر ساز ممکن است به سازش‌یافتگی برسند. از منظر پویایی، تحول‌یافتگی «من» با راهکارهای سازگاری مؤثر در ارتباط است. مجموعه توانمندی‌های «من» فرد را در برابر شرایط فشارزای بیرونی تاب‌آور می‌سازد و به او امکان مواجهه مناسب‌تر با چالش‌های بیرونی می‌دهد. از نگاه سلمان اختر، در مهاجرت شیوه سازگاری فرد آلوپلاستیک^۱ یا برون‌دگر ساز است [۵۲، ۳۰]. این گفته بدان معناست که فرد تصمیم می‌گیرد شرایط بیرونی را به خود نزدیک‌تر سازد و به این شیوه فرد به سازش‌یافتگی نائل می‌گردد. بنابراین، نمی‌توان مدعی شد که افرادی که مهاجرت می‌کنند از تحول‌یافتگی و تاب‌آوری پایین‌تری برخوردار هستند؛ در واقع نوع راه مقابله‌ای آنان متفاوت است [۳۰].

دیگر یافته پژوهش در خصوص مقایسه بین‌گروهی از افراد که هنوز تصمیم نگرفته‌اند با گروهی که قصد مهاجرت ندارند، نشانگر تفاوت در میزان تحول‌یافتگی من بود. این تفاوت در مؤلفه‌های امید، عشق و خرد قابل مشاهده است. به این معنا که افرادی که قصد مهاجرت ندارند نسبت به افرادی که نسبت به مهاجرت تردید دارند، افراد امیدوارتری هستند. شاید بتوان گفت، این افراد لزوماً چشم‌انداز مثبتی به آینده ندارند به همین دلیل جز افرادی هستند که به مهاجرت فکر می‌کنند با این حال هنوز به مرحله‌ای نرسیده‌اند که فکر خود را به تصمیم برای مهاجرت مبدل کنند و به نوعی در وضعیت تعلیق به سر می‌برند. همچنین بین این گروه و گروهی که قصد مهاجرت دارد در هیچ متغیری تفاوت معناداری دیده نشد. به نظر می‌رسد، مؤلفه‌های روابط موضوعی و تحول‌یافتگی «من» نمی‌تواند این گروه را از افرادی که تصمیم به مهاجرت گرفته‌اند متمایز کند و عوامل روان‌شناختی و اجتماعی دیگری لازم است در ارتباط با این افراد مورد بررسی قرار گیرد. یک دلیل دیگر می‌تواند این باشد که تمایز دقیقی بین گروهی که قصد مهاجرت دارد؛ اما اقدامی برای آن صورت نداده است با گروهی که تردید دارد و هنوز تصمیم مشخصی

بیگانگی و خودمحوری روابط موضوعی نمرات کمتری کسب کرده‌اند. خرده‌مقیاس‌های بیگانگی و خودمحوری، نشانگر فقدان اعتماد بنیادین در روابط، ناتوانی در نزدیکی و ناامیدی از برقراری رابطه پایدار و صمیمی است. نمرات بالای بیگانگی به این معناست که فرد باور دارد نمی‌تواند دنیای درونی خود را با کسی به اشتراک بگذارد و صمیمیت را تجربه کند؛ او باور دارد دیگران او را سرخورده خواهند کرد و نمی‌توانند نیازهایش را ارضا کنند [۵۱]. در تأیید این یافته می‌توان به مطالعاتی اشاره کرد که ارتباط سبک دلبستگی را با قصد مهاجرت مطالعه کرده‌اند. به گزارش این پژوهش‌ها سبک دلبستگی دوری‌گزین با میزان تمایل به مهاجرت ارتباط مثبت دارد [۳۳]. با توجه به ارتباط مثبت سبک دلبستگی دوری‌گزین با ابعاد بی‌کفایتی اجتماعی، بیگانگی و خودمحوری روابط موضوعی [۵۱]، می‌توان به این نتیجه رسید، برخی از گونه‌های مهاجرت را می‌توان به-مثابه فرار از موضوع ناکام‌کننده و آزاردهنده دانست؛ یا به تعبیر اختر، گویی پرخاشگری و قهر معطوف به موضوع آزارگر فرد را به سوی هجرت می‌کشاند. با این حال لازم است در اعمال چنین تفسیری جانب احتیاط را رعایت کرد. نمره بسیار بالا در این خرده‌مقیاس، جنبه آسیب‌شناختی دارد و به ندرت ممکن است در جمعیت غیر بالینی این نمره بالا باشد [۵۱، ۴۸]. نمره بالاتر در گروهی که قصد مهاجرت دارند به این معنا نیست که این افراد به شکل آسیب‌شناختی در این خرده‌مقیاس نمرات بالایی دریافت می‌کنند؛ مقایسه میانگین‌ها نیز نشان می‌دهد در این گروه نمرات به شکل ناهنجاری بالا نبوده است بلکه از گروهی که قصد مهاجرت ندارند، نمره بالاتری کسب کرده‌اند. نمرات میانه این خرده‌مقیاس می‌تواند به این معنا باشد که در فرد گرایش بیشتری به سمت خودمختاری تا پیوندجویی دیده می‌شود؛ بدین معنا که ممکن است راحت‌تر بتواند از علقه‌ها و پیوندهایش جدا شود و تن به پذیرش سوگ‌های ناشی از مهاجرت دهد.

تفاوت دیگری که بین دو گروه قصدمند/ بدون قصد دیده می‌شود، در خصیصه‌های اراده و خرد است. البته شایان توجه است که اندازه اثر این دو مؤلفه در قیاس با مؤلفه‌های عشق، امید و وفاداری کمتر است. خصیصه اراده به فرد قدرت می‌دهد تا در انتخاب‌هایش احساس آزادی داشته باشد و استقلال و خودمختاری را تجربه کند، تا

نتواند اقدامات لازم را برای مهاجرت ترتیب داده و صرفاً یک فرد آرزومند باقی بماند. علاوه بر این، مهاجرت فرد را از نقطه امن خارج می‌کند و یک آینده با احتمالات بی‌شمار پیش روی او قرار می‌دهد. خرد به‌مثابه خصیصه‌ای که به فرد قدرت مواجهه با امور غیرمنتظره و همین‌طور پذیرش اشتباهات را می‌دهد، در این میان نقش مؤثری ایفا می‌کند. با توجه به پایین‌تر بودن نمره این توانایی در افرادی که اقدام برای مهاجرت نداشته‌اند، می‌توان گفت؛ عامل بازدارنده، ترس از ناشناخته‌بودن فرایند مهاجرت و نداشتن تحمل ابهام است.

در ادامه، یافته‌ها نشان داد افرادی که برای مهاجرت اقدام کرده‌اند در مؤلفه‌های بیگانگی و بی‌کفایتی اجتماعی نمرات پایین‌تری کسب می‌کنند و ایمنی روابط موضوعی در آنها بالاتر است. مقایسه میزان تحول‌یافتگی «من» و بازنمایی روابط موضوعی بین این دو گروه نشان از آن دارد که افرادی که متناسب با قصد خود اقداماتی را ترتیب می‌دهند، از تحول‌یافتگی «من» و روابط موضوعی پخته‌تری برخوردارند. افراد آرزومند مهاجرت ممکن است در عمل هیچ اقدامی برای آرزوی خود نداشته باشند. نکته‌ای که لازم است مدنظر قرار گیرد این است که بخش بزرگی از افرادی که عنوان می‌کنند قصد مهاجرت دارند ممکن است بیشتر آرزوی مهاجرت داشته باشند و در عمل هیچگاه اقدامی برای رفتن ترتیب ندهند. در پژوهش حاضر امکان کنترل این مسئله فراهم نبود. به همین دلیل پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، مقایسه‌ای بین افرادی که قصد مهاجرت ندارند و قصد مهاجرت دارند با افراد مهاجر صورت گیرد تا نقش تحول‌یافتگی «من» و روابط موضوعی در مهاجرت شفاف‌تر گردد.

در مجموع نتایج این پژوهش بیانگر آن است که همسو با صورت‌بندی‌های روانکاوانه و مطالعات اختر [۳۸،۳۳،۳۰] تحول‌یافتگی «من» و بازنمایی‌های روابط موضوعی می‌تواند در امر مهاجرت نقش ایفا کند. به طور خلاصه، نظریه روابط موضوعی تأثیر بازنمایی‌های درونی شده را بر تصمیمات مهاجرت برجسته می‌کند، در حالی که تحول‌یافتگی «من» که در بستر روابط موضوعی و در ماتریس ارتباطی شکل می‌گیرد، نقش مهمی در مدیریت جنبه‌های روانی و عاطفی فرآیند تصمیم‌گیری ایفا می‌کند. روابط موضوعی مثبت و نیرومندی و تحول‌یافتگی «من» می‌تواند به احساس امنیت،

نگرفته است، نمی‌توان قائل شد. ممکن است تعداد زیادی از افرادی که اعلام می‌کنند قصد مهاجرت دارند، در سودای مهاجرت به سر ببرند و هیچ‌گاه هیچ اقدامی ترتیب ندهند.

هدف دیگر پژوهش حاضر، مقایسه دو گروه اقدام‌بدون اقدام در گروهی که قصد مهاجرت دارند بود. همان‌طور که جداول ۵ و ۶ نشان می‌دهد، گروهی که اقدام کرده است نمرات بالاتری در تحول‌یافتگی من و به طور مشخص در مؤلفه‌های خرد، هدف و کفایت کسب کرده‌اند. نکته جالب‌توجه این است که دو مؤلفه هدف و کفایت با کنش‌وری در ارتباط است [۴۳،۳۹]. طبق نظریه اریکسون هدف در مرحله ابتکار در مقابل حس گناه شکل می‌گیرد و فرد را قادر می‌سازد تا اهداف واقع‌بینانه‌ای خلق کند و درعین حال برای رسیدن به اهدافش تلاش کند. نقطه مقابل هدف، بازداری و ترس است. به این معنا که فرد در راه رسیدن به اهدافش، مردد است و از شکست و موفقیت هراس دارد. در مرحله بعد که مرحله تولید در مقابل احساس حقارت است، فرد در صورت حل موفقیت‌آمیز تعارض‌های این مرحله واجد کفایت می‌شود. چنین فردی نسبت به مهارت‌ها و دانش ارزیابی واقع‌بینانه دارد و از این که بخواهد از آنها استفاده کند، هراسی ندارد. در مقابل فردی که به طور موفقیت‌آمیز این مرحله را پشت سر نمی‌گذارد، اعتمادش به خود متزلزل بوده و نمی‌تواند ارزیابی دقیق و واقع‌بینانه‌ای از توانایی‌هایش داشته باشد [۳۹]. همچنین خصلت خرد به‌عنوان آخرین توانایی که من کسب می‌کند، از دو منظر قابل توجه است: نخست آنکه، خرد فرد را قادر به پذیرش گذشته می‌کند که بتواند اشتباهاتش را ببیند و بپذیرد. چنین فردی ترس از اشتباه‌کردن و شکست‌خوردن ندارد. دوم آنکه، خرد به فرد توان و شجاعت مواجهه با آینده نامعلوم را می‌دهد و به‌نوعی او را برای تحمل ابهام آماده می‌سازد [۴۰]. در راستای تبیین قوی‌تر بودن این خصلت‌ها در افرادی که اقدام کرده‌اند می‌توان گفت: اقدام برای مهاجرت فرایند دشواری است؛ فرایند یادگیری زبان، مکاتبه با استادان و کارفرمایان برای دریافت پذیرش تحصیلی و شغلی، فرایند مصاحبه در سفارت و اخذ ویزا، همگی در زمره فعالیت‌هایی است که فرد را در معرض شکست قرار می‌دهد. چنانچه فرد ارزیابی واقع‌بینانه‌ای از توانایی‌ها و مهارت‌هایش نداشته باشد و ترس از شکست به او اجازه پیش‌روی ندهد، ممکن است

مطالعاتی، به ندرت در این حوزه از این روش استفاده شده است. اما ایده‌آل آن است که از زمانی که افراد تصمیم به مهاجرت می‌گیرند تا زمانی که در کشور مقصد ساکن می‌شوند و وارد فرایند فرهنگ‌پذیری می‌شوند مورد مطالعه قرار گیرند.

در پایان، پیشنهاد می‌شود به منظور بررسی نقش روابط موضوعی و نیرومندی «من» بر سازگاری‌های پس از مهاجرت و نحوه مواجهه با چالش‌ها، پژوهش‌هایی بر روی مهاجران صورت گیرد تا تأثیر این سازه‌ها را بر تاب‌آوری مدیریت اضطراب و تعارض‌ها و سوگواری پس از هجرت واکاوی کند.

منابع

- 1- Berry JW. Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied psychology*. 1997 Jan; 46(1): 5-34. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.1997.tb01087.x>
- 2- Safdar S, Lay C, Struthers W. The process of acculturation and basic goals: Testing a multidimensional individual difference acculturation model with Iranian immigrants in Canada. *Applied Psychology*. 2003 Oct; 52(4): 555-79. <http://dx.doi.org/10.1111/1464-0597.00151>
- 3- Sam DL, Berry JW. editors. *The Cambridge handbook of acculturation psychology*. Cambridge University Press; 2006 Aug 3.
- 4- Hoppe A, Fujishiro K. Anticipated job benefits, career aspiration, and generalized self-efficacy as predictors for migration decision-making. *International journal of intercultural relations*. 2015 Jul 1; 47:13-27. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijintrel.2015.03.025>
- 5- Ajzen I. *From intentions to actions: A theory of planned behavior*. Springer Berlin Heidelberg; 1985.
- 6- Ajzen I. The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes*. 1991 Dec 1; 50(2): 179-211. [http://dx.doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](http://dx.doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T)
- 7- Kley S. Facilitators and constraints at each stage of the migration decision process. *Population Studies*. 2017 Oct 31; 71(sup1):35-49. <http://dx.doi.org/10.1080/00324728.2017.1359328>

سازگاری و تصمیم‌گیری متفکرانه در مورد مهاجرت کمک کند، در حالی که روابط موضوعی ناایمن و نیرومندی پایین‌تر «من» ممکن است منجر به تمایل به فرار از محیط‌های چالش‌برانگیز یا مشکلات در مدیریت استرس‌های مهاجرت شود. به همین دلیل بررسی این سازه‌ها در سازگاری‌های پس از مهاجرت نیز می‌تواند کمک کننده باشد. بهتر است در پژوهش‌های آتی به مطالعه میزان سازش‌پذیری افرادی که مهاجرت کرده‌اند در ارتباط با تحول‌یافتگی من و همین‌طور بازنمایی‌های روابط موضوعی پرداخت تا نقش آن در فرایند سازش‌پذیری پس از مهاجرت روشن‌تر گردد. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که تصمیم به مهاجرت تنها در پاسخ به مشکلات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشور مبدأ شکل نمی‌گیرد، بلکه فرد یک عامل فعال است که با ارزیابی تاریخیچه زندگی خود، روابط، توانمندی‌ها و خودپنداره‌اش، دست به انتخاب بین رفتن یا ماندن می‌زند. در مجموع پژوهش حاضر تلاشی برای نشان دادن نقش عوامل درون روانی دخیل در تصمیم‌گیری برای مهاجرت است و می‌توان گفت؛ در زمره نخستین تلاش‌هایی است که در پژوهش‌های داخلی برای شناخت عوامل روان‌شناختی قصد و اقدام برای مهاجرت صورت گرفته است. انجام این پژوهش همراه با محدودیت‌ها و نواقصی بوده است که از چشم پژوهشگرانش پوشیده نیست.

نخست آنکه ماهیت چند وجهی پدیده مهاجرت به گونه‌ای است که به هیچ عنوان نمی‌توان با اتکای صرف به روش‌های مبتنی بر خودگزارشی و تحلیل‌های کمی، شناخت جامعی از آن کسب کرد. عوامل اقتصادی، جامعه‌شناختی، فرهنگی و روان‌شناختی بی‌شماری بر فرایند مهاجرت تأثیرگذار خواهند بود. پیشنهاد می‌شود، موضوع تصمیم‌گیری برای مهاجرت، از طریق پژوهش‌های کیفی به صورت جدی‌تر دنبال شود. به ویژه با توجه به تازگی و نوظهور بودن این گرایش، بهتر است از روش‌هایی چون نظریه داده بنیاد برای اکتشاف فرایندی که افراد برای تصمیم‌گیری به مهاجرت و سپس اقدام طی می‌کنند، استفاده کرد.

همچنین با توجه به اینکه مهاجرت فرایندی است که در طول زمان اتفاق می‌افتد، بهره‌گیری از روش‌های مطالعاتی طولی می‌تواند در شناخت مسیر مهاجرت کمک شایانی بکند؛ با توجه به هزینه بر و دشوار بودن انجام چنین

- 17-Shuttleworth I, Stevenson C, Bjarnason P, Finell E. Geography, psychology and the 'Big Five' personality traits: Who moves, and over what distances, in the United Kingdom?. *Population, Space and Place*. 2021 Apr; 27(3): e2418.
https://irep.ntu.ac.uk/id/eprint/42013/1/1396820_Stevenson.pdf
- 18-De Haas H. A theory of migration: the aspirations-capabilities framework. *Comparative Migration Studies*. 2021 Dec; 9(1): 1-35.
<https://comparativemigrationstudies.springeropen.com/articles/10.1186/s40878-020-00210-4>
- 19-Carling J, Schewel K. Revisiting aspiration and ability in international migration. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 2018 Apr 26; 44(6): 945-63.
<http://dx.doi.org/10.1080/1369183X.2017.1384146>
- 20-Carling JR. Migration in the age of involuntary immobility: Theoretical reflections and Cape Verdean experiences. *Journal of ethnic and migration studies*. 2002 Jan 1; 28(1): 5-42.
<http://dx.doi.org/10.1080/13691830120103912>
- ۲۱-سهامی، سوسن؛ فتحی، کریم. عوامل اجتماعی - اقتصادی مؤثر بر گرایش به مهاجرت دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه شیراز، پژوهش/اجتماعی. ۱۳۹۷؛ ۳۹: صص ۱۵۱-۱۸۵
<https://sanad.iau.ir/fa/Article/1111231?FullText=FullText>
- ۲۲-خواجه نوری، بیژن؛ سروش، مریم. بررسی عوامل مؤثر بر نگرش جوانان به مهاجرت از کشور (نمونه مورد مطالعه: جوانان شهر شیراز). *علوم اجتماعی (دانشگاه فردوسی مشهد)*. ۱۳۸۵؛ ۷(۳): صص ۴۷-۸۱
<https://doi.org/10.22067/jss.v0i0.6263>
- ۲۳-فلاحی، کیومرث (۱۳۸۹). مقایسه عوامل کششی و رانشی جامعه ایران با جوامع پیشرفته صنعتی از نگاه دانش آموزان تهرانی، نشریه رفاه اجتماعی، ۳۹، صص ۲۷۳-۳۱۰.
<https://refahj.uswr.ac.ir/article-1-330-fa.html>
- ۲۴-قرابی تبریزی، فریده؛ سری دیوشلی، ابراهیم؛ کفاشی، مجید. عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر میزان گرایش بانوان تهرانی برای مهاجرت به کشورهای مهاجرپذیر در سال ۱۳۸۹. *نشریه پژوهش/اجتماعی*. ۱۳۹۲؛ ۱۹: صص ۸۳-۱۰۴.
<https://www.sid.ir/paper/164805/fa>
- 8- Kley SA, Mulder CH. Considering, planning, and realizing migration in early adulthood. The influence of life-course events and perceived opportunities on leaving the city in Germany. *Journal of housing and the built environment*. 2010 Apr; 25: 73-94.
<http://dx.doi.org/10.1007/s10901-009-9167-8>
- 9- Lee ES. A theory of migration. *Demography*. 1966 Mar; 3:47-57.
- 10-Zhang Z, Zhang T, Zhang Q. The push-pull theory of migration and its application. *Chinese journal of population science*. 1997; 9(3): 255-63. <http://dx.doi.org/10.1108/HESWBL-04-2023-0084>
- 11-Di Pietro G. On migration and unemployment: evidence from Italian graduates. *Economic Issues*. 2005 Sep 1; 10(2): 11-28.
<https://ideas.repec.org/a/eis/article/205pietro.html>
- 12-Tabor AS, Milfont TL, Ward C. International migration decision-making and destination selection among skilled migrants. *Journal of Pacific Rim Psychology*. 2015 Jun; 9(1): 28-41.
<http://dx.doi.org/10.1017/prp.2015.3>
- 13-Tabor AS, Milfont TL, Ward C. The migrant personality revisited: Individual differences and international mobility intentions. *New Zealand Journal of Psychology (Online)*. 2015 Apr 1; 44(2): 89.
https://www.researchgate.net/publication/305209479_The_migrant_personality_revisited_Individual_differences_and_international_mobility_intentions
- 14-Winchie DB, Carment DW. Intention to migrate: A psychological analysis 1. *Journal of Applied Social Psychology*. 1988 Jul; 18(9): 727-36.
- 15-Ostrachshenko, V. and Popova, O. Life (Dis)Satisfaction and the Intention to Migrate: Evidence from Central and Eastern Europe. *Journal of Socio-Economics*. (2014); 48: 40- 49.
<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1982502>
- 16-Perugini M, Bagozzi RP. The distinction between desires and intentions. *European Journal of Social Psychology*. 2004 Jan; 34(1): 69-84.
<https://doi.org/10.1002/ejsp.186>

- 35-Williams AM, Baláz V. Migration, risk, and uncertainty: Theoretical perspectives. *Population, Space and Place*. 2012 Mar; 18(2): 167-80. <http://dx.doi.org/10.1002/psp.663>
- 36-Toth-Bos A, Wisse B, Farago K. Goal pursuit during the three stages of the migration process. *International Journal of Intercultural Relations*. 2019 Nov 1; 73: 25-42. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijintrel.2019.07.008>
- 37-Ali A, Toner BB. Symptoms of Depression Among Caribbean Women and Caribbean-Canadian Women. *Psychology of Women Quarterly*. 2001 Sep; 25(3): 175-80. <https://nyuscholars.nyu.edu/en/publications/symptoms-of-depression-among-caribbean-women-and-caribbean-canadi>
- 38-Akhtar S. Technical challenges faced by the immigrant psychoanalyst. *The Psychoanalytic Quarterly*. 2006 Jan; 75(1): 21-43. <http://dx.doi.org/10.1002/j.2167-4086.2006.tb00031.x>
- 39-Markstrom CA, Sabino VM, Turner BJ, Berman RC. The psychosocial inventory of ego strengths: Development and validation of a new Eriksonian measure. *Journal of youth and adolescence*. 1997 Dec; 26(6): 705-32. <http://dx.doi.org/10.1016/j.adolescence.2005.11.003>
- 40-Markstrom CA, Marshall SK. The psychosocial inventory of ego strengths: Examination of theory and psychometric properties. *Journal of adolescence*. 2007 Feb 1; 30(1): 63-79. <http://dx.doi.org/10.1016/j.adolescence.2005.11.003>
- 41-Markstrom-Adams C, Hofstra G, Dougher K. The ego-virtue of fidelity: A case for the study of religion and identity formation in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*. 1994 Aug; 23(4): 453-69. <https://faculty.weber.edu/eamsel/Classes/Applyin%20Psychology/Adolescence%203140/Readings/Ego.PDF>
- 42-Erikson EH. Youth: Fidelity and diversity. *Daedalus*. 1962 Jan 1: 5-27.
- 43-Erikson EH. Identity: Youth and crisis. WW Norton & company; 1968.
- 44-Lijtmaer RM. Splitting and nostalgia in recent immigrants: Psychodynamic considerations. *Journal of the American Academy of Psychoanalysis and Dynamic Psychiatry*. 2001 Sep 1; 29(3): 427-38. <https://doi.org/10.1521/jaap.29.3.427.17301>
- 25-Entezarkheir M. Why is Iran Experiencing Migration and Brain Drain to Canada?. Available at SSRN 2808151. 2005.
- 26-Rahmandoust M, Ahmadian S, Shah IM. Iranian entrepreneurs in Malaysia: Reasons for their migration. *World Applied Sciences Journal*. 2011; 13(9): 2075-81. https://www.researchgate.net/publication/286375352_Iranian_entrepreneurs_in_Malaysia_Reasons_for_their_migration
- ۲۷-آسایش، امید؛ کاظمی‌پور، عبدالمحمد؛ صدیقی، بهرنگ. سودای مهاجرت: میل به مهاجرت و تصویر ذهنی از غرب در تجربه دانشجوی-مهاجران ایرانی، نشریه مطالعات فرهنگی و ارتباطات. ۱۳۹۸؛ ۱۵(۵۷)، صص ۵۱-۸۳. <https://doi.org/10.22034/jscs.2020.38265>
- 28-Van Mol C, Snel E, Hemmerchts K, Timmerman C. Migration aspirations and migration cultures: A case study of Ukrainian migration towards the European Union. *Population, space and place*. 2018 Jul; 24(5): e2131. <https://doi.org/10.1002/psp.2131>
- 29-Esipova N, Pugliese A, Ray J. More than 750 million worldwide would migrate if they could. *WORLD*. 2018 Dec 10; 13: 14.
- 30-Akhtar S. A third individuation: Immigration, identity, and the psychoanalytic process. *Journal of the American Psychoanalytic Association*. 1995 Aug; 43(4): 1051-84. <https://doi.org/10.1177/000306519504300406>
- 31-Canache D, Hayes M, Mondak JJ, Wals SC. Openness, extraversion and the intention to emigrate. *Journal of Research in Personality*. 2013 Aug 1; 47(4): 351-5. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jrp.2013.02.008>
- 32-Boneva BS, Frieze IH. Toward a concept of a migrant personality. *Journal of Social Issues* 2001; 57(3): 477-91.
- 33-Van Ecke Y. Immigration from an attachment perspective. *Social Behavior and Personality: an international journal*. 2005 Jan 1; 33(5): 467-76. <http://dx.doi.org/10.2224/sbp.2005.33.5.467>
- 34-Van Dalen HP, Henkens K. Emigration intentions: Mere words or true plans? Explaining international migration intentions and behavior. *Explaining International Migration Intentions and Behavior* (June 30, 2008).

۴۹- مسگریان، فاطمه؛ آزادفلاح، پرویز؛ فراهانی، حجت‌الله؛ قربانی، نیما. ویژگی‌های روانسنجی نسخه فارسی مقیاس بازنمایی‌های روابط موضوعی بل. *روانشناسی بالینی و شخصیت(دانشور رفتار)*، ۱۳۹۶؛ ۱۵(۲): ۱۹۳-۲۰۴.
https://cpap.shahed.ac.ir/article_2828_492b4ddf1d5842c9b33e08174e32c15e.pdf

۵۰- مظاهری، محمدعلی؛ میناکاری، محمود؛ صادقی، منصوره سادات. مقایسه غرور ملی در ایرانیان مقیم کانادا، متقاضی مهاجرت به کانادا و ساکن تهران. *مجله روانشناسی*. ۱۳۷۸؛ ۱۲(۴۶): ۱۵۴-۱۶۹.

51-Goldman GA, Andersom T. Quality of object relations, security of attachment, and interpersonal style as predictors of the early therapeutic alliance (Doctoral dissertation, Ohio University). *Journal of Counseling Psychology*. April 2007; 54(2): 111-117.
<https://doi.org/10.1037/0022.0167.54.2.111>

52-Akhtar S. *Comprehensive dictionary of psychoanalysis*. Routledge; 2018 May 1.

۴۵- توپچی، یاور؛ روشن چسلی، رسول؛ جان بزرگی، مسعود. پیش‌بینی نیرومندی من و ویژگی‌های آن براساس سبک‌های دلبستگی. *روانشناسی بالینی و شخصیت(دانشور رفتار)*. ۱۴۰۲؛ (در حال انتشار).
<https://doi.org/10.22070/cpap.2023.17129.1305>

46-Rangell L. Choice-conflict and the decision-making function of the ego: A psychoanalytic contribution to decision theory. *International Journal of Psycho-Analysis*. 1969; 50: 599-602.

۴۷- نیکوصفت، زهرا؛ قره‌باغی، فاطمه. نقش تعدیل‌کننده و واسطه‌ای توانمندی ایگو در رابطه بین روابط موضوعی و حالات هویت در دانشجویان. *روانشناسی بالینی و شخصیت(دانشور رفتار)*، ۱۳۹۹؛ ۱۸(۲): ۱۰۹۱-۱۱۸.
<https://doi.org/10.22070/cpap.2020.2944>

48-Bell M, Billington R, Becker B. A scale for the assessment of object relations: Reliability, validity, and factorial invariance. *Journal of Clinical Psychology*. 1986 Sep; 42(5): 733-41.
[https://doi.org/10.1002/1097-4679\(198609\)42:5%3C733::aid-jclp2270420509%3E3.0.co;2-c](https://doi.org/10.1002/1097-4679(198609)42:5%3C733::aid-jclp2270420509%3E3.0.co;2-c)